

**СЕКЦІЯ  
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

**Біла Ілона Василівна,**  
*здобувач вищої освіти IV року навчання  
першого (бакалаврського) рівня,  
Тернопільський національний педагогічний університет  
імені Володимира Гнатюка*

**Науковий керівник:**  
**Вишневська Галина Богданівна,**  
*кандидат філологічних наук, доцент,  
кафедра української мови та славістики,  
Тернопільський національний педагогічний університет  
імені Володимира Гнатюка*

**СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО МЕТОДУ  
ДИСКУСІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПОЛЬСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх студентів. Мова йде про співнавчання (колективне, групове, навчання через працю), де студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Сучасний вчитель виступає в ролі організатора процесу, лідера групи. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем, ефективно сприяє формуванню цінностей, навичок і вмінь, створенню атмосфери співпраці, взаємодії.

Мета дослідження: сформулювати продуктивні стратегії використання дискусії як техніки участі в літературній освіті. Розглядали у своїх студіях: Т. Климовець, Ю. Лучко, А. Нагорна, Г. Поліщук, Ю. Трачук.

У навчанні особливе місце займають такі форми, які забезпечують активну участь кожного студента, підвищують авторитет знань та індивідуальну відповідальність за результати навчання. Ці завдання можна успішно вирішити через технологію ігрових форм. В. Безпалько у посібнику «Складові

педагогічної технології» пропонує визначення: «Дискусія (від лат. discussio – дослідження, розгляд) – діалогічний метод творчої діяльності групи осіб, побудований на публічному, відкритому, доброзичливому обговоренні актуального, але спірного питання і спрямований на певний позитивний результат» [1].

Дискусія – діалог не внутрішній, а зовнішній, відкритий. Предметом дискусії не може бути другорядне, випадкове для конкретної аудиторії питання, воно має бути проблемним, важливим у цій ситуації й водночас викликати неоднозначні думки та пропозиції. Справжня дискусія – не суперечка, не з'ясування стосунків, вона передбачає об'єктивне й доброзичливе обговорення питання з обов'язковою повагою як до своїх прихильників, так і до опонентів, з опорою на особистісно-діалогічний стиль спілкування. Тому за результатами дискусії не може бути переможців і переможених. Для дискусії доцільно добирати теми, які безпосередньо торкаються життя здобувачів освіти, відповідають їхньому рівню емоційних реакцій і естетичних потреб. Звичайно, з кожним роком поглиблюючи і розширюючи діапазон творів мистецтва. «Пізнавальні потреби учнів мають бути задоволені одночасно із отриманням естетичного ефекту» [6].

Переваги використання дискусії у навчанні польської літератури вбачаємо у таких аспектах:

1. Розвиток критичного мислення та аналітичних навичок.
2. Формування комунікативної компетентності.
3. Мотивація учнів до активної участі у навчальному процесі.

Як свідчать науково-методичні засади освітньої реформи: «Нова українська школа (далі – НУШ) розбудовується на цінностях. При цьому варто враховувати, що мета й зміст виховання мають безпосередній вплив на здійснення освітнього процесу та сприяють оволодінню особистістю системою цінностей, виробленню в неї ціннісного ставлення до сьогодення, до навколишнього середовища» [5]. Ціннісні орієнтації формуються у процесі засвоєння людиною певного соціального досвіду і проявляються в її

переконаваннях, інтересах. «Як наслідок – саме цінності є фундаментом освіти та умовою формування людини та суспільства, як у своїй професійній, так і повсякденній діяльності» [4].

Навчання й виховання особистості через цінності допомагають створити ефективне навчальне середовище, що підвищує рівень навчальних досягнень, розвиває навички спілкування і взаємодії учнів, які зберігаються впродовж усього життя. «Позитивну атмосферу співробітництва формують учителі в школі та батьки вдома, адже вони і є носіями цінностей» [3].

Виховний процес у НУШ є невід’ємною частиною освітнього середовища: «він базується на певній системі цінностей:

- загальнолюдські (добро, правда, чесність, гідність, справедливість);
- національні (патріотизм, почуття національної гідності, честі тощо);
- громадянські (права і свобода людини, поваги до законів, їх дотримання);
- сімейні (повага до старших, допомоги молодшим тощо);
- особистісні (які мають значення для людини, визначають риси характеру,
- поведінку, стиль життя)» [5].

Якщо взяти до уваги компетентності НУШ (наведені вище), які мають отримувати учні, то переваги дискусії абсолютно співпадають з ними. Сучасні діти чітко хочуть відстоювати свою думку. На уроках польської літератури в одному класі ми можемо спостерігати різні думки і ствердження щодо одного і того ж персонажа. Таким чином, виховуючи у дітях загальнолюдські та особистісні цінності, ми можемо використати дискусію.

Пропонуємо зразок уроку польської літератури (із використанням дискусії), який було проведено у школі №28, м. Тернопіль, де навчається 1330 дітей у 44 класах. Заклад активно впроваджує інноваційні методи навчання. Дисципліна «Друга іноземна: польська» вивчається у 20-ти класах старшої школи по 2 навчальних години на тиждень. Педагогічний колектив

використовує авторську 200-бальну систему оцінювання знань учнів, яка допомагає об'єктивніше атестувати навчальні досягнення.

Отже, пропонуємо наступні етапи:

#### I. Вступне слово вчителя.

##### 1. Оголошення теми.

Визначення теми дискусії, наголошення на її важливості для глибокого розуміння твору або певних аспектів літературної проблематики (допомагає окреслити рамки бесіди й залучити учнів до активного обговорення). Дослідження моральних дилем, що стоять перед головним героєм, спроба зрозуміти, наскільки виправданими є його дії.

##### 2. Контекст і актуалізація.

Для кращого занурення пригадуємо ключові моменти твору, пов'язані з обговорюваними питаннями. Різні аспекти життя автора, історичні обставини написання твору, паралелі між подіями тексту й сучасністю. Цікаво було подумати, як описана ситуація співвідноситься з проблемами, актуальними сьогодні. Чи змінилися суспільні уявлення про моральність і відповідальність з часів написання твору?

##### 3. Мотивація до участі.

Для стимулювання інтересу вчитель може ставити риторичні чи провокативні запитання, що спонукають до роздумів. Наприклад: уявіть себе на місці головного героя. Як би ви вчинили? Чи виправдовує благородна мета спірні методи досягнення?

##### 4. Правила дискусії.

Перед початком важливо озвучити правила обговорення, щоб створити комфортне середовище. Працюємо за алгоритмом:

- Говорити по черзі, не перебиваючи інших.
- Уважно слухати думки співрозмовників.
- Уникати особистих коментарів або образ.
- Підкріплювати свої висловлювання прикладами з тексту чи чіткою логікою міркувань.

## II. Основна частина передбачає кілька етапів.

### 1. Обговорення ключових питань.

Учні діляться своїми думками щодо поставлених проблемних питань. Приклади тем для обговорення: чи можна вважати головного героя егоїстом у його прагненні захищати власні інтереси? Які риси характеру героя найбільше впливають на його рішення?

2. Форми організації обговорення можуть бути різними залежно від цілей уроку:

- Фронтальна дискусія, де всі учні беруть участь у загальному діалозі.
- Робота в групах, коли учасники об'єднуються для обговорення різних аспектів теми і презентують свої підсумки для всієї групи.
- Рольова гра, під час якої учні відстоюють позиції персонажів твору, захищаючи їхній світогляд і рішення.

### 3. Аргументація.

Учням важливо підкріплювати свої думки фактами з тексту та логічними висновками, саме це дозволяє краще зрозуміти мотивацію персонажів і оцінити їхні вчинки з різних позицій. Якщо аргументи звучать недостатньо глибоко, вчитель може ставити додаткові запитання: що дає вам підстави так вважати? Чим підтверджується це у творі? Чи є альтернативна точка зору?

### 4. Активне слухання.

Під час дискусії вчитель відіграє роль нейтрального модератора, сприяючи активності учнів та систематизуючи їхні думки, якщо це необхідно. Наприклад: цікава думка, а як ви гадаєте, чи всі персонажі повністю погоджувалися з такою точкою зору?

## III. Проблематизація.

Щоб заглибити учнів у обговорення, вчитель може піднімати складні питання, що викликають різноманітні інтерпретації. Наприклад: як змінюється ваше ставлення до героя, якщо він суперечить сам собі? Чи свідчать його дії про внутрішню силу чи про слабкість?

Відзначимо, що використання дискусії на уроках польської літератури допомагає підвищити ентузіазм та інтерес учнів до вивчення літературних творів. Такий підхід розвиває в учнів критичне мислення, навички спілкування та креативність, а також створює сприятливе середовище для глибшого розуміння літературних текстів, формує позитивне ставлення до польської літературної спадщини та сучасних творів.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Безпалько В. Складові педагогічної технології. URL: [https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib\\_upload/%D0%B5%D0%BD%D0%BF%20%D1%80%D1%83%D0%B4%D1%8C/page16.html](https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%B5%D0%BD%D0%BF%20%D1%80%D1%83%D0%B4%D1%8C/page16.html) (дата звернення: 12.01.2025).
2. Головенко Л. О. Сутність інтерактивного навчання. *Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень*: зб. наук. пр. 2019. Вип. 11 (14). С. 12–15
3. Малахова І. І. Сучасні принципи виховання особистості через інноваційні технології в умовах НУШ. *Інноваційні практики наукової освіти*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ, 2022. С. 625–630.
4. Хорошков М. М. Літературні дискусії другої половини XIX ст. як спосіб генерування нових мистецьких ідей. *Вісник Маріупольського державного університету*: зб. наук. пр. Сер.: Філологія. Вип. 6. Маріуполь, 2012. С. 95–101.
5. Ціннісні орієнтири сучасної української школи. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/PresentasiaRoman-Stesichin.pdf> (дата звернення: 25.01.2025).
6. Музика Н. А., Назарчук Д. Р., Бартків О. С. Дискусія як метод естетичного виховання школярів. *The latest opportunities for learning, broadcasting and social development*: зб. матеріалів доповідей учасників «European conference». Graz, Austria, 2024. С. 240–244.